

**MILITARY ENGAGEMENT OF THE
HUNGARIAN DEFENSE FORCES IN THE
BALKANS IN 2018/2019****A MAGYAR HONVÉDSÉG 2018/2019-ES
BALKÁNI KATONAI SZEREPVÁLLALÁSA**BEREGI Alexandra Lilla¹**Abstract**

The Hungarian Defense Forces participates in NATO and EU-led crisis management and peacekeeping operations, as Hungary's goal is to maintain international peace and stability. The thesis of the study is that by participating in missions we can not only fulfill our obligations arising from NATO and our membership in the EU, but also increase the operational experience and military capabilities of our country, which is essential for the strengthening of national self-sufficiency. In support of this thesis, the study first presents Bosnia and Herzegovina's current domestic and foreign policy situation, then analyzes the resulting problems, and assesses the role of the Hungarian Defense Forces in EUFOR Command, EUFOR Contingent and NATO Headquarters in Sarajevo and Belgrade. The second chapter analyzes the current situation in Kosovo's domestic and foreign policy, and then evaluates the mission role of the Hungarian Defense Forces, with particular reference to KFOR.

Keywords

partnership for peace (Pfp), NATO, EU, Balkan

Absztrakt

A Magyar Honvédség részt vesz a NATO és az EU irányítása alatt végrehajtott válságkezelési és békefenntartó hadműveletekben, mert Magyarország célja a nemzetközi béke és stabilitása fenntartása. A tanulmány tézise, hogy a missziókban való részvétel által nemcsak a NATO-, valamint EU-tagságunkból adódó kötelezettségeinknek tehetünk eleget, hanem növelhetjük hazánk műveleti tapasztalatait, katonai képességeit is, amely elengedhetetlen a nemzeti önerő erősítéséhez. A tézis igazolásaként a tanulmány először bemutatja Bosznia-Herzegovina aktuális bel-és külpolitikai helyzetét, majd elemzi az azokból fakadó problémákat, értékeli a Magyar Honvédségnek az EUFOR Parancsnokságon, az EUFOR Kontingensen, valamint a szarajevói és belgrádi NATO Parancsnokságon betöltött szerepét. A második fejezet elemzi a koszovói bel-és külpolitikai aktuális helyzetet, majd értékeli a Magyar Honvédség missziós szerepvállalását különös tekintettel a KFOR vonatkozásában.

Kulcsszavak

partnerség a békéért (Pfp), NATO, EU, Balkán

¹ beregi@uni-obuda.hu | ORCID: 0000-0003-0436-4875 | PhD-student/doktorandusz | Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola

1. BEVEZETÉS

A Magyar Honvédség (MH) részt vesz a NATO és az EU irányítása alatt végrehajtott válságkezelési és békefenntartó hadműveletekben, mert Magyarország célja a nemzetközi béke és stabilitása fenntartása. [1] A biztonsági folyamatok megváltozásának fényében a nemzetközi környezetünk kapcsán is új kihívásokkal nézünk szembe. Magyarország nemzeti érdeke a katonai nemzetközi missziókban való részvétel különös tekintettel a Nyugat-Balkán területére. A térség stabilitása a magyar biztonságpolitikában és diplomáciában kiemelten fontos szerepet kap.

A tanulmány tézise, hogy a missziókban való részvétel által nemcsak a NATO-, valamint EU-tagságunkból adódó kötelezettségeinknek tehetünk eleget, hanem növelhetjük hazánk műveleti tapasztalatait, katonai képességeit is, amely elengedhetetlen a nemzeti erőerő erősítéséhez. A balkáni hadszíntér kiemelt jelentőségű hazánk számára, elsősorban közeledése és instabilitása miatt.

A balkáni missziós területen, a tagországok helyállása rugalmasságot és éberséget követel a sikeres béketámogató tevékenység elérése érdekében. A NATO- és EU- tagságunkból fakadó nemzetközi békefenntartó válságreagáló és válságkezelési műveletekben a Magyar Honvédség 2018-ban is sikeresen helyt állt mind az EUFOR ALTHEA [2] és a Kosovo Force (KFOR) vonatkozásában.[3:a, 3:b, 3:c]

A tézis igazolásaként a tanulmány először bemutatja Bosznia-Hercegovina aktuális bel-és külpolitikai helyzetét, majd elemzi az azokból fakadó problémákat, értékeli a Magyar Honvédségnek az EUFOR Parancsnokságon, az EUFOR Kontingensen, valamint a szarajevói és belgrádi NATO Parancsnokságon betöltött szerepét. A második fejezet elemzi a koszovói bel-és külpolitikai aktuális helyzetet, majd értékeli a Magyar Honvédség missziós szerepvállalását különös tekintettel a KFOR vonatkozásában.

2. A BOSZNIA-HERCEGOVINAI KATONAI BÉKEFENNTARTÓ ERŐK (EUFOR ÉS NATO PARANCSNOKSÁG, SZARAJEVÓ)

A Bosznia-Hercegovina területén zajló békefenntartó műveletben a Magyar Honvédség az 1995-ben aláírt Daytoni békeszerződés óta aktívan vesz részt a biztonsági helyzet stabilizálása érdekében. Az ország 2018-ban és 2019-ben is a fennálló biztonsági problémákkal küzd: politikai-gazdasági válság, társadalmi és szociális elmaradottság, magas munkanélküliség, vallási, kulturális, etnikai megosztottság, migrációs helyzet fokozódása, az euro-atlanti integráció megtorpanása.

A fejezet először bemutatja az aktuális bel-és külpolitikai helyzetet, majd elemzi az azokból fakadó problémákat, értékeli a Magyar Honvédségnek az EUFOR Parancsnokságon, az EUFOR Kontingensen, valamint a szarajevói és belgrádi NATO Parancsnokságon betöltött szerepét.

Az ország politikai vezetése 2019-ben sem áll stabil lábakon, a belpolitikai helyzet bizonytalansága miatt kialakuló belső feszültség tovább fokozódik, amely kedvezőtlenül hat az ország fejlődésére és a béke fenntartására.

A hármas – bosnyák, szerb, horvát – államalkotók közti egység hiánya következtében az EU-és NATO-csatlakozás továbbra is stagnál annak ellenére, hogy 2018. év végén a NATO jóváhagyta az ország Éves Nemzeti Programjának benyújtását.[4]

Bosznia- Hercegovinát bosnyákok, szerbek és horvátok lakják. A bosnyákok a legnagyobb számban, csaknem 50%-át teszik ki a népességnek. A bosnyákok nagy része muzulmán, a szerbek ortodox, míg a horvátok zömmel római katolikus vallásúak.[5] Az országban az egyik legnagyobb problémát a konfliktuszónákból visszatért állampolgárok radikális vallási nézeteinek, propagandatevékenységének és a dzsihád hirdetésének megakadályozása jelenti. A migrációs nyomás fokozódása miatt a térség sokkal inkább kitett a terrorizmus veszélyének. A szélsőséges iszlám vallás hirdetői közvetítésével a vallási indítástú terrorcselekmények bekövetkeztének esélye párhuzamosan nő a térségben és különösen a misszióban szolgáló katonák ellen elkövetett merényletek esélyével.

A Nyugat-Balkán biztonsági helyzete részben a nyugati integráció sikertelensége, részben a belpolitikai válság miatt instabil. A régióban fokozottan van jelen a vallási radikalizmusból fakadó ellenséges fellépések száma, melyet egyrészt a külföldi harcokban résztvevő másrészt a Nyugat-Balkánra visszatérő dzsihádista terroristák számának elterjedésével hozható összefüggésbe. A tömeges, illegális migráció oka, a politikailag, gazdaságilag és társadalmilag instabil államok növekvő száma. A migrációs válság tartós megoldatlansága a tranzit- és a célországok meggyengülését, társadalmi kohéziójának csökkenését idézheti elő. Magyarországra a nyugat-balkáni kihívások – a térség közelsége okán – igen meghatározóak, ezért felelősségünk a térségbeli stabilizáció elérése.

2018. novemberében az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1 évvel hosszabbította meg az EUFOR ALTHEA misszió mandátumát.[6] Az ENSZ mandátum meghosszabbítása eredményeként továbbra is együttműködnek a műveleti területen résztvevő és politikai támogatást adó koalícióban lévő tagállamok: Magyarország, Ausztria, Románia, Bulgária és Szlovákia. A helyszínen lévő erők jelenlegi létszáma 600 fő.

A tézis alátámasztja, hogy az MH részére fontos a misszióban betöltött kulcsszerep fennmaradása, ezáltal egyrészt erősítve a nemzetközi szerepvállalásunkat, másrészt az önerő képés tekintetében tovább fejlesztve védelempolitikai képességeinket.[7]

2.1.EUFOR ALTHEA

Az EUFOR vagy European Union Force az Európai Tanács felügyelete alatt működő nemzetközi haderő. 2004. december 2-án az EUFOR ALTHEA lépett a NATO-vezette SFOR helyébe Bosznia-Hercegovinában, hogy felügyelje a daytoni/párizsi béke-megállapodás katonai végrehajtását.[8]

Az Európai Unió irányítása alatt végrehajtott balkáni katonai békefenntartó (ALTHEA) művelethez történő magyar hozzájárulásról szóló 128/2004. (XI. 23.) OGY határozat

a közös kül- és biztonságpolitikája hatékonyságának fokozása érdekében rendelte el, hogy a délszláv válság rendezésének végrehajtását biztosító – az EU által irányított ALTHEA elnevezésű – műveletben az MH a rendszeresített technikai eszközökkel, fegyverzettel, felszereléssel ellátva vegyen részt.[9]

2.2.EUFOR Parancsnokság Szarajevó

Az MH szerepvállalása a Parancsnokságon stabil. 2018-ban alakult meg a Nemzeti Biztonsági Csoport, amely a biztonsági kérdések kapcsán biztosít kapcsolattartási pontot a misszióban résztvevők között.

A Parancsnokságon 2018 óta az 1 fő tábornoki beosztás mellett 18 fő képviselteti magát az MH részéről. Az MH biztosítja az állomány folyamatos cseréjét, kiképzését, felszerelését, utaztatását.[10]

2.3.MH EUFOR Kontingens

A Kontingens lövész századának fő feladata a járőrözés, tömegkezelő és speciális műveleti részvétel valamint a VIP-személyek kíséréte. Kiemelt feladat továbbá az Előretolt Műveleti Bázisok és a Közepes készenléti tartalék erők biztosítása.

A Kontingens tekintetében a zászlóalj parancsnokhelyettesi beosztását, valamint 8 fő törzsbeosztását 2018-ban az MH biztosította. A Kontingens elhelyezése csakúgy, mint a NATO-és EU-Parancsnokság tekintetében Szarajevóban, Butmir-táborban biztosított. Az MH részéről a 43. Nagysándor József Híradó és Vezetéstámogató Ezred bázisáról az MH EUFOR Kontingens 22. váltása szolgált 2018 tavaszától 2019 márciusáig. A 22. váltás visszafogadó ünnepségét 2019. március 29-én tartotta az MH Székesfehérváron, ahol a sikeres szolgálatot teljesítő csaknem 160 katona átvehette a Békefenntartásért Szolgálati Jelet.[11]

2.4.NATO Parancsnokság, Szarajevó

A NATO az első nagyobb válságkezelési műveletet folytatta Bosznia-Hercegovinában, amikor a NATO vezette Peace Implementation Force (IFOR) 1995 decemberében telepítették a Daytoni Békemegállapodás katonai vonatkozásainak végrehajtására, majd egy évvel később a NATO vezette Peace Stabilization Forces (SFOR) vette át a feladatot. Az SFOR fenntartotta a biztonságos környezetet és megkönnyítette az ország újjáépítését az 1992–1995 közötti konfliktus nyomán. Az SFOR-misszió hivatalosan 2004. december 2-án fejeződött be és a helyére a szarajevói NATO Parancsnokság került.

A NATO szarajevói Parancsnoksága segíti a védelmi és biztonsági struktúrák reformját, amely magába foglalja a NATO programok és tevékenységek összehangolását, támogatja a bosznia-hercegovinai hatóságokat az európai és euroatlanti integráció hosszú távú céljának eléréséhez nélkülözhetetlen kapacitások kiépítésére irányuló erőfeszítéseikben. [12]

A magyar katonák a szervezet megalakulása óta képviseltetik magukat a helyszínen. 4 fő törzstiszt szolgálatában. 2018-ban 4 fő törzstiszt, közülük 1 fő törzsigazgató teljesített szolgálatot.

2.5. NATO Parancsnokság Belgrád

A belgrádi NATO Katonai Összekötő Iroda 2006 decemberében került létrehozásra alapvetően a NATO és a szerb hatóságok közötti kapcsolattartás céljából.

A Hivatal elősegíti Szerbia és a Szövetség közötti együttműködést PFP program keretében és támogatja Szerbia erőfeszítéseit a védelmi ágazat reformja terén.

2015 óta a NATO Military Liaison Office (MLO) egyre inkább támogatja a NATO erőfeszítéseit a fogadó országban a nyilvános diplomácia, a politikai párbeszéd és a katonai reform területén. Ezenkívül a NATO MLO támogatja a szerb kormányt és az akadémiát a NATO Béke Tudomány programja keretében megvalósuló új projektek megvalósításában, és segíti a NATO Támogatási és Beszerzési Ügynökséget az elavult lőszerbiztonságos megsemmisítésére irányuló folyamatban lévő vagyonkezelői alap megvalósításában. [13]

A Nyugat-Balkán stabilizációs folyamatában vannak olyan országok, amelyek nagyon komoly kihívásokkal néznek szembe. A hosszú távú megoldást az euroatlanti integráció jelentheti.

Magyarország érdeke, hogy a legfelkészültebb államok mielőbb csatlakozzanak az euroatlanti integrációs szervezetekhez.

2015 tavasza óta 1 fő NATO összekötői beosztást biztosít az MH Szerbiában, amely 2019. tavaszáig került meghosszabbításra.

Összegzésképpen megállapítható, hogy az EUFOR veszélyeztetettségi foka alacsony szintű, de nem lehet kizárni egy nagyobb támadás esélyét sem, amely kapcsán az MH katonái is veszélyeztetettek lehetnek. Bosznia-Hercegovinában a politikai, gazdasági instabilitás miatt a társadalmi viszonyok is kedvezőtlenek, valamint a radikális vallási konfliktusok, köztük a dzsihád népszerűsítése, az iszlám szélsőségek jelenléte is gondot okoz a térségben. A fenti tényezők súlyát tovább növeli, hogy a migrációs helyzet jelentősen fokozódik, amely tovább eszkalálja a szélsőséges iszlám terjedését.

A nemzetközi erők rövid és hosszú távú jelenléte a térségben tehát továbbra is indokolt tekintettel arra, hogy az ország a Nyugat-Balkán egyik jelentős kockázati tényezője, és Magyarországnak nemzeti érdeke a misszióban való részvétel egyrészt a Szövetség és az EU támogatása, másrészt a műveleti képességek megszerzése, harmadrészt a biztonsági helyzetre vonatkozó közvetlen információk megszerzése miatt.

3. A KOSZOVÓI NATO KATONAI BÉKEFENNTARTÓ ERŐ (KOSOVO FORCE - KFOR)

A NATO 1999-ben indította el a Kosovo Force (KFOR) nevű békefenntartó hadműveletét az ENSZ Biztonsági Tanács 1244. számú határozata [14] alapján azzal a céllal, hogy a koszovói albánok és szerbek közti ellenségeskedést felszámolják, és megakadályozzák új konfliktusok kialakulását valamint, hogy a koszovói biztonság szilárd alapokat kapjon. A KFOR-ban 28 ország koalícióban – az **EULEX** az EU koszovói rendőri és igazságügyi missziójával, valamint az **UNMIK** az ENSZ Koszovóban működő békefenntartó szervezetével – vesz részt. A fejezet a tézis igazolásaként elemzi a koszovói bel-és külpolitikai aktuális helyzetét, majd értékeli a Magyar Honvédség missziós szerepvállalását.

A koszovói bel- és külpolitika helyzet egyaránt instabil, tekintettel arra, hogy a kormányzaton belül a köztársasági elnök és a házelnök közötti viták gyakoriak. 2018-ban a miniszterelnök javaslatára 100%-os importvámot rendeltek el a Szerbia és Bosznia-Hercegovina területén gyártott és importált eszközökre. Tovább fokozta a bizonytalanságot Prishtina kezdeményezése önálló hadsereg felállítására. Ezáltal nemcsak a belső egység rendült meg, de a NATO támogatottsága is veszélybe került. A Kosovo Security Force (KSF) haderővé alakítását 2018. decemberében kezdték meg. Koszovó szerint a haderő illeszkedik a PpP-tagság és a NATO tagság elnyerésének irányelveihez. A szervezet katonai felállítását 2019-re tervezték azzal a céllal, hogy az ország területi épségének védelmét biztosítsák. A koszovói albánok támogatják a hadsereg felállítását, míg a szerb pártok akadályozzák azt.[15]

Az észak-koszovói biztonsági helyzet jelenleg instabil, gyakori az etnikai incidensek és a szervezett bűnözés kapcsán kialakuló konfliktusok száma, amelyek tovább gyengítik a belpolitikai helyzetet.

A Kormányfő célja az önálló államiság elérése, de a nemzetközi elismerés stagnál. 2017-hez képest előrelépés, hogy a Parlament 2018-ban ratifikálta a Montenegróval 2015-ben kötött határegyezményt. Az országból kiinduló illegális migráció tovább csökkenti az esélyét az EU-val szembeni vízumliberalizációnak, azonban Koszovó továbbra sem jelenik meg desztinációként, vagy tranzitországgként a migránsok számára.[16]

A szélsőséges iszlám és az iszlám fundamentalizmus elterjedése miatt 2015 óta fokozott a terrorfenyegetettség Koszovóban. Növeli a terrorizmus esélyét, hogy 2014 és 2016 között Koszovó 2 milliós lakosságából csaknem 314-en csatlakoztak Iszlám Államhoz. [17] Továbbá kockázati tényező, hogy a térségben nagy számban vannak jelen a Szíriából és Irakból hazatérő szélsőséges iszlám csoportokhoz tartozó harcosok, nők és gyerekek. A terrorizmus fenyegetettsége elsősorban nem a nemzetközi missziók állomásai ellen irányul, azonban a fenti tényezők okán a terrorcselekmény bekövetkezése nem kizárható.

Koszovóban indokolt a katonai (KFOR), és a polgári (EULEX, UNMIK) jelenlét. Szükség van a nemzetközi katonai és rendőri erőkre tekintettel a belpolitikai és gazdasági bizonytalanságra valamint egy újabb, Pristinából a Nyugat felé induló migrációs hullám kialakulására.

Fentiek következményként az EU Tanácsa átalakította az EULEX missziót és mandátumát 2020. június 14-ig meghosszabbította. Az új stratégia szerint megszűnik a koszovói misszió megbízatásának igazságügyi végrehajtási része, mely szerint a jövőben Koszovónak kell a felelősséget vállalnia minden átadott vizsgálatért, büntetőeljárásért és tárgyalásért. Az EULEX misszió az alábbiak mentén alakul át: (1) egyes kiemelt ügyek tárgyalása Koszovó büntető és polgári igazságszolgáltatási intézményeiben; (2) a koszovói büntető-végrehajtás munkájának monitorozása, mentorálása; (3) Szerbia és Koszovó kapcsolatának normalizálása céljából az operatív támogatás folytatása.[18].

3.1. Az MH katonai szerepvállalása Koszovóban

Magyarország védelempolitikája szempontjából jelentős célt szolgál a Koszovóban történő katonai szerepvállalásunk. Az MH 1999 óta magas részvételi aránnyal – 2018-ban csaknem 50%-os arány – járul hozzá a KFOR sikereihez, fenntartva ezzel a nyugat-balkáni régió biztonsági helyzetének stabilitását. A kormányzati cél továbbra is az, hogy az MH aktív szerepet vállaljon a KFOR misszióban, erősítve ezzel a nemzetközi missziókban való szerepvállalásunkat és a honvédelmi képességek elsajátítását a nemzeti önerőképés érdekében.[19]

Az MH KFOR Kontingens 2017 tavaszán vette át a KFOR Harcászati Tartalék Zászlóalj – Kosovo Tactical Reserve Battalion (KRTBN) – feladatainak biztosítását. [20] A Magyar Honvédség önálló manőverekre képes köteléket biztosít egy NATO misszióban, amely a KFOR célrendszerét tekintve azt jelenti, hogy szükség esetén a Kontingens bevethető mind Koszovó mind Bosznia- Hercegovina területén.

Portugália csapatkivonulásával 2018-ban a parancsnokság vezetését és egyben teljes feladatrendszerét a csaknem 400 tagú magyar kontingens látta el.[21] Az MH KFOR létszáma 2018-ban 361 fő volt, amelyet az MH 5. Bocskai István Lövészdandár és a 25. Klapka György Lövészdandár biztosított. A Kontingens székhelyéül a NOVO SELO tábor szolgál. Az MH részéről további 40 + 1 fő teljesített szolgálatot a KFOR művelési parancsnokságon. A KFOR parancsnok-helyettesi pozíció valamint a hozzátartozó 10 beosztás évente kerül cserére egy 2015-ös magyar-osztrák vezérkarfőnök megállapodás alapján. Így összesen 2018-ban az MH részéről 402 fő teljesített nemzetközi szolgálatot a KFOR misszióban.[22]

Összességében megállapítható, hogy a koszovói biztonsági helyzet romlása tovább fokozta a belbiztonság és a külbiztonság bizonytalanságát. A parlamenti választások ellenére továbbra is fennáll a vallási- etnikai ellentétekből fakadó incidensek lehetősége és a nemzetközi integrációs folyamatok sikertelensége.

2018 decemberében a Parlament elfogadta a Koszovói Biztonsági Erő haderővé válását támogató törvénycsomagot. A KSF az 1990-es éveket követően veszélyelhárításra, civil védelemre és hadianyag ellátásra került létrehozásra. Önálló haderővé nyilvánítását sem a szerb Kormány, sem a NATO főtitkára, sem az oroszok nem támogatták. A KSF átalakítása ellen érveltek többek között a koszovói szerbek, Szerbia megtámadásának veszélye miatt, valamint az ENSZ BT határozatának megsértése és ennek következményeként destabilizálódása miatt.[23]

A belpolitikai bizonytalanság és a Parlament működésképtelenségén túl továbbra is fennálló veszélyt jelentenek az Iszlám Államból visszatérő harcosok és családjaik alkotta radikális csoportosulások, ezzel fenntartva a terror veszélyhelyzet lehetőségét, amelyet egy esetleges migrációs válság kiindulása tovább eszkalálhat.

Az MH koszovói térségben betöltött szerepe a fennálló helyzet miatt továbbra is indokolt, melyet a szövetségi tagság és a katonai képességek növelése érdekében a magyar kormányzat is támogat.

4. BEFEJEZÉS

Magyarország stratégiai célja az euro-atlanti és európai integráció elősegítése azért, mert a teljes integráció által biztosítható a Balkán hosszú távú stabilitása. Missziós szerepvállalásunknak és a kiemelt diplomáciai figyelemnek köszönhetően javultak a térségbeli kapcsolataink.

A magyar szerepvállalás jelentőségét mutatja, hogy az EUFOR Műveleti Parancsnokság törzsfőnöki, és a KFOR parancsnokhelyettesi beosztását is magyar táborkok látja el.

A megváltozott nemzetközi környezetben a NATO és az EU balkáni béketámogató tevékenységének sikeressége a tagországok alkalmazkodó-és reagáló képességét igényli. Magyarország NATO- és EU-tagságából adódó kötelezettségeinek megfelelően, továbbá az Országgyűlés és a Kormány döntései alapján, a Magyar Honvédség sikeresen végrehajtotta feladatait mind az EUFOR ALTHEA, mind a KFOR vonatkozásában.[24]

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] A NATO irányítása alatt végrehajtott balkáni katonai békefenntartó műveletekhez történő magyar hozzájárulásról szóló 94/2001. (XII. 21.) OGY határozat.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=57419.83038 (Letöltés ideje: 2019.09.11.).

[2] Az Európai Unió irányítása alatt megvalósuló balkáni katonai békefenntartó (ALTHEA) művelettel kapcsolatos magyar katonai részvételről szóló 2025/2005. (II. 25.)

Korm. határozat. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=97690.137613 (Letöltés ideje: 2019.07.22.).

[3:a] A NATO irányítású balkáni katonai békefenntartó műveletekben részt vevő magyar katonai kontingensekről szóló 2040/2002. (II.27.) Korm. határozat módosításáról szóló

2310/2002. (X. 10.) Korm. határozat. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=69677.97849 (Letöltés ideje: 2019.08.10.).

[3:b] A NATO irányítású balkáni katonai békefenntartó műveletekben részt vevő magyar katonai kontingensekről szóló 2040/2002. (II.27.) Korm. határozat módosításáról, valamint külföldi kiképzés engedélyezéséről szóló 2067/2003. (IV. 3.) Korm. határozat.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=79118.110452 (Letöltés ideje: 2019.08.10.).

[3:c] A NATO irányítású balkáni katonai béketámogató műveletekben részt vevő nemzetközi erőkben történő magyar katonai részvételről szóló 2076/2008. (VI.30.) Korm. határozat.

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=120558.173563 (Letöltés ideje: 2019.07.23.).

[4] A NATO támogatja Bosznia tagsági akciótervét. <https://honvedelem.hu/cikk/a-nato-tamogatja-bosznia-tagsagi-akciotervet/> (Letöltés ideje: 2019.10.06).

- [5] BBC World Service: Muzulmánok a Balkánon. http://www.bbc.co.uk/hungarian/balkans_muslims_hungarian/3.shtml (Letöltés ideje: 2019.10.06.).
- [6] Az Európai Unió Tanácsa: Bosznia-Hercegovina: a Tanács következtetéseket fogadott el az országról, és megerősítette az EUFOR Althea művelet további jelenlétét az országban. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2018/10/15/bosnia-and-herzegovina-council-adopts-conclusions-and-confirm-continued-presence-of-operation-eufor-althea/> (Letöltés ideje: 2019.09. 10.) .
- [7] Miniszteri missziós látogatás Szarajevóban. <https://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/miniszteri-misszios-latogatás-szarajevóban> (Letöltés ideje: 2019.10.13.).
- [8] European Union Force in BiH: Operation Althea. <http://www.euforbih.org/eufor/index.php> (Letöltés ideje: 2019.10.13.).
- [9] Az Európai Unió irányítása alatt végrehajtott balkáni katonai békefenntartó (ALTHEA) művelethez történő magyar hozzájárulásról szóló 128/2004. (XI. 23.) OGY határozat. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=85858.120632 (Letöltés ideje: 2019.07.23.).
- [10] SNOJ Péter: Szarajevóba látogatott az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka. https://honvedelem.hu/cikk/109477_szarajevoba_latogatott_az_mh_osszhaderonemi_parancsnoksag_parancsnoka (Letöltés ideje: 2019.07.22.).
- [11] KÁLMÁNFI Gábor: EUFOR: huszonkettedszer is sikerrel szolgáltak. https://honvedelem.hu/cikk/115301_eufor-huszonkettedszer_is_sikerrel_szolgáltak(Letöltés ideje: 2019.07.21.).
- [12] About Sarajevo „NATO has an enduring commitment to Bosnia and Herzegovina”. <https://jfcnaples.nato.int/hqsarajevo/about-sarajevo-> (Letöltés ideje: 2019.10.13.).
- [13] About NATO MLO Belgrade. https://jfcnaples.nato.int/mlo_belgrade/about-mlo-belgrade (Letöltés ideje:2019.10.13.).
- [14] ENSZ 1244 (1999) számú határozat. <https://epa.oszk.hu/00000/00036/00070/pdf/100-109.pdf> (Letöltés ideje: 2019.09.01.).
- [15] NÉMETH Ferenc: Koszovói hadsereg: biztonsági kihívás vagy garancia? <http://biztonsagpolitika.hu/egyeb/koszovoi-hadsereg-biztonsagi-kihivas-vagy-garancia> (Letöltés ideje: 2019.10.06.).
- [16] DE MUNTER, André: A Nyugat-Balkán. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/168/a-nyugat-balkan> (Letöltés ideje: 2019.10.06.)

[17] Hogyan lett Koszovó az ISIS terepe? <https://orientalista.hu/hogyan-lett-koszovo-az-isis-terepe/> (Letöltés ideje: 2019.09.16.).

[18] Az Európai Unió Tanácsa: EULEX Koszovó: az EU jogállamiság-missziója új szerepet kap. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2018/06/08/eulex-kosovo-new-role-for-the-eu-rule-of-law-mission/> (Letöltés ideje: 2019.09.16.).

[19] Magyarország számára fontos kérdés a balkáni régió, ezen belül Koszovó stabilitása. <https://honvedelem.hu/cikk/magyarorszag-szamara-fontos-kerdes-a-balkani-regio-ezen-belul-koszovo-stabilitasa/> (Letöltés ideje: 2019.09.22.).

[20] KRTBN. <https://jfcnaples.nato.int/kfor/about-us/units/ktm> (Letöltés ideje: 2019.09.22.).

[21] Magyarország átvette a koszovói misszió harcászati tartalék zászlóaljának vezetését. <https://www.magyarsoz.rs/hu/3356/kulfold/164332/Magyarorsz%C3%A1g-%C3%A1tvette-a-koszov%C3%B3i-misszi%C3%B3-harc%C3%A1szati-tartal%C3%A9k-z%C3%A1szi%C3%B3alj%C3%A1nak-vezet%C3%A9s%C3%A9t.htm> (Letöltés ideje: 2019. 09 22.).

[22] Parancsnokváltási ünnepséget tartottak Koszovóban. <https://www.promenad.hu/2019/03/27/parancsnokvaltasi-unnepseget-tartottak-koszovoban/> (Letöltés ideje: 2019. 09 22.).

[23] Senki nem lelkendezik a koszovói biztonsági erők hadsereggé alakításától. <https://hirtv.hu/hirtvkulfold/senki-nem-lelkendezik-a-koszovoi-biztonsagi-erok-hadserge-alakitasatol-2473411> (Letöltés ideje: 2019. 09 22.).

[24] BABOS Tibor: Hungarian Peace Support Operations: their Role in the Balkans and Elsewhere, in From Peace Making to Self Sustaining Peace – International Presence in South East Europe at a Crossroads, Vienna. http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/10_wg8_pmp_03_babos.pdf (Letöltés ideje: 2020.03.20)